

Nav

Styringsenheten Hjelpemidler og tilrettelegging
v/direktør Liv Welde Johansen og prosjektleder Morten Auglend



Norges
Handikapforbund

Vår dato: 19.08.2021
Vår ref.: Guri Henriksen

Høringssvar. Rapport framtidig organisering av hjelpemiddelområdet i Oslo og Viken

Vi viser til høringsnotat med prosjektrapport fra prosjektleder Morten Auglend 25.06.21. Her kommer høringssvar fra NHF sentralt. Våre synspunkter gjelder for hele organisasjonen. NHF-regioner i Oslo, Oslofjord Vest og Øst vil sende høringssvar som utdyper lokale forhold.

Forslagene fra prosjektet

Prosjektet har drøftet tre modeller for framtidig organisering av hjelpemiddelsentralene:

1. En sentral – Oslosentralen består. Viken-enhetene avvikles. Løsning med lokale utprøvingssentre.
2. To sentraler – Vest-Viken og Oslo består. Øst-Viken avvikles. Løsning med lokalt utprøvingssenter.
3. Tre sentraler – Alle de tre enhetene består, Øst-Vikens lokasjon vurderes.

Prosjektet anbefaler modell 3, med videreføring av alle tre hjelpemiddelsentralene. Begrunnelsen er høyt innbyggertall i Oslo og Viken, nå og framover, hvor en må sikre fortsatt nærhet til brukere og gode brukermøter. Anbefalingen har en dissens; Hjelpemiddelsentralen i Oslo anbefaler alternativ 2 med to sentraler, der HMS Øst-Viken innlemmes i HMS Oslo, med et utprøvingssenter i Øst-Viken.

NHF støtter prosjektets anbefaling om å videreføre dagens tre hjelpemiddelsentraler

For oss handler denne saken om muligheten til likestilling og deltakelse i samfunnet. Vi er derfor opptatt av at de sterke sidene i dagens nasjonale modell blir videreført slik at hjelpemiddelsentralene kan fylle sitt formål: bidra til likeverdig og helhetlig problemløsning for funksjonshemmede. Å legge ned en av sentralene i Viken, og sentralisere virksomheten til Oslo, vil bety en alvorlig svekking av tjenestene, med lengre reisetid, ventetider, byråkrati og tap av spesialkompetanse lokalt. Det betyr et liv med flere hindringer og færre muligheter. Oslo sin dissens støttes derfor ikke, og er ikke i tråd med innspill gitt i brukerutvalget. Et utprøvingssenter vil på ingen måte kunne erstatte den fullverdige og velfungerende hjelpemiddelsentralen i Øst-Viken.

Dagens tre hjelpemiddelsentraler må beholdes og utvikles videre, slik prosjektet anbefaler. Nærhet til hjelpemiddelsentralen vil sikre tjenestene vi trenger for å delta i skole, utdanning, arbeid, hverdagsliv og samfunn. Dette er grunnleggende menneskerettigheter.

Saken ble behandlet på NHF sitt Landsmøte 5. juni 2021. Følgende uttalelse ble vedtatt:

«Hjelpemiddelsentralene må bestå

Styringsenheten for NAV Hjelpemiddelsentraler kjører et prosjekt hvor de vurderer å sentralisere de tre hjelpemiddelsentralene i Viken og Oslo. Dette er en sentralisering som vil svekke likestillingen, på sikt i hele landet. Landsmøtet i NHF aksepterer ikke at hjelpemiddeltjenestene forringes. Vi krever at dagens sentraler styrkes, bygges opp og utvikles videre.

Hjelpemiddelsentralene er avgjørende for å sikre likestilling. For å kunne delta i samfunnet, må man ha det riktige hjelpemiddelet å gjøre det med. Derfor må hjelpemiddelsentralen være i nærmiljøet slik at utprøving, levering og reparasjon av hjelpemidlene kan utføres raskt.

NAV forventer at antallet innbyggere og eldre i Viken som vil ha behov for hjelpemiddelsentralenes tjenester vil øke i årene framover. Dette tilsier en styrking og utvidelse av tjenestetilbudet fra hjelpemiddelsentralen. Dagens hjelpemiddelsentraler kjenner sitt geografiske område godt. Dette er nyttig og effektivt både for borgerne og for kommunale fagfolk.

NAV Hjelpemiddelsentral skal fortsette å levere tjenester på alle livets arenaer. Tilgjengelige tjenester handler først og fremst om at borgerne får riktig hjelpemiddel tilpasset hver enkelt borger. Digitalisering kan forenkle og effektivisere mye av forvaltningen – både søknader, bestilling av tjenester og kommunikasjon. Men digitalisering erstatter ikke det praktiske fagfeltet som hjelpemiddelformidlingen er. Omlegging til mer digitale løsninger må ikke bidra til at folk som ikke bruker digitale flater blir satt utenfor. Retten til hjelpemidler og tjenester gjelder for alle, slik det blir slått fast i folketrykkløven.

Hjelpemiddelsentralene leverer, sammen med kommunene, brukernære spesialisttjenester. For borgerne betyr det at avstanden til hjelpemiddelsentralen har stor betydning. Tid er en kritisk faktor når det gjelder *hyppig* behov for tjenester, utprøving, tilpassing, utlevering og akutte reparasjoner. Dette er spesielt viktig for barn, unge under utdanning og de som er i jobb, men også for alle som skal leve et liv.

Landsmøtet i NHF krever at de sentraler som er i dag består. NAV bør heller se på hvordan de kan utvikle de sentralene som er i dag til å bli enda bedre. Hjelpemidler er et helt sentralt frigjøringsverktøy! Ikke svekk hjelpemiddelsentralene!

Landsmøtet i NHF vil at:

- dagens hjelpemiddelsentraler i Oslo og Viken må bestå og styrkes.
- den viktige satsingen på digitalisering ikke skal erstatte hjelpemiddelformidlingen.
- brukernære spesialisttjenester skal sikres for å ha kort vei til Hjelpemiddelsentralen.»

Utdypende kommentarer til rapporten

Formålet med hjelpemiddelområdet og hjelpemiddelsentralene

Hjelpemiddelsentralene skal gi et likeverdig og helhetlig tilbud. Dette er politisk vedtatt og nedfelt i formålet i forskriften for hjelpemiddelsentralene. De sterke sidene ved dagens nasjonale modell er:

- Tydelige politiske mål om et likeverdig tilbud – uavhengig av funksjonsnedsettelse, alder, bosted og økonomi.
- Et formidlingssystem på brukernes premisser med lovfestet rett til hjelpemidler, innflytelse, solid fagkompetanse og helhetlig organisering av tjenestene ut fra brukers ståsted.
- Folketrygdloven som grunnmur for å sikre en likeverdig rett til hjelpemidler på alle livsområder; hjem, skole, arbeid og fritid. Det individuelle behovet avgjør løsningen.
- Utlånsordning uten egenandeler. Gjenbruk av hjelpemidler.
- Hjelpemiddelsentralene som ressurs- og kompetansesentre for funksjonshemmede, kommuner og andre instanser for hele hjelpemiddelområdet.
- Kommuner med basiskunnskaper. Samarbeider med sentralenes spesialkompetanse.

Hjelpemiddelsentralene skal bidra til å løse funksjonshemmedes praktiske problemer i nærmiljøet. En endring av antall hjelpemiddelsentraler i Oslo og Viken vil svekke de sterke sidene i dagens modell. Konsekvenser av å legge ned HMS Øst-Viken vil være at befolkningen der får et dårligere tilbud enn Oslo-borgere. Det betyr ulike muligheter til å leve selvstendig og delta. Dette mener vi vil være i strid med politiske mål om likestilling, deltakelse og et likeverdig tilbud.

Det er ingen grunn til å bygge ned sentraler det er investert ressurser i og som fungerer godt

Vi mener prosjektrapporten er god. Fordeler og ulemper ved de ulike modellene kommer klart fram. Det samme gjelder synspunktene fra brukerutvalgene med funksjonshemmedes organisasjoner. Rapporten presenterer tre hjelpemiddelsentraler, som i all hovedsak fungerer godt for sine innbyggere når det gjelder nærhet til tjenestene, samarbeid og kompetanse. De tre sentralene dekker 36 % av landets befolkning og det forventes befolkningsvekst i Oslo og Viken framover. Dette er en av hovedbegrunnelsene for å beholde og utvikle videre dagens tre hjelpemiddelsentraler. Dersom Øst-Viken legges ned og befolkningen må forholde seg til Oslo i stedet for, vil det bety en sterk sentralisering, en klar svekking av tilbudet og tap av et solid fagmiljø med lokal forankring, slik rapporten også viser i sin analyse. Vi viser også til det gode tilbudet HMS Øst-Viken har i dag.

Tilbud nær brukerne av tjenestene

Styringsenheten i Nav har gitt innspill til prosjektet om at behov for brukernærhet alltid vil komme først, og må være utgangspunktet ved lokalisering. Hjelpemiddelområdet vil alltid ha brukere som har behov for å komme inn til sentralen, ofte flere ganger i samme sak.

«Jeg har en ambisjon om at vi skal være så nær brukeren som overhodet mulig. Hjelpemiddelsentralene skal oppleves som noe av det mest tilgjengelige i kommunal og offentlig sektor. Liv Welde Johansen, ledermøte 20.05,21, side 28 i rapporten.»

Hjelpemiddelsentralene er i Nav-systemet definert som brukernære spesialisttjenester. Brukerutvalgene ved de tre hjelpemiddelsentralene har nærhet til tjenestene og kompetanse som viktigste sak fordi det betyr tid spart, man slipper reisebelastning, får god tilgang til fagfolk, raske

reparasjoner, god tilgang til utprøving, kort responstid ved bytte av hjelpemiddel og rask vei til beslutninger. Det er også viktig at sentralen har kunnskap om lokale forhold. Dette forenkler samarbeidet mellom sentralen, kommunen, skoleverk, arbeidsgiver og andre som innbyggere med hjelpemidler samarbeider med. Dagens tre sentraler ivaretar dette.

Det betyr at NHF deler Nav-ledelsens ambisjon, noe vi mener prosjektet har ivaretatt gjennom sin anbefaling om å behold og utvikle videre dagens tre hjelpemiddelsentraler og samtidig satse på digitale løsninger for enklere forvaltning, administrasjon og kommunikasjon for alle sentralene.

Økonomi

Vi ønsker å spille inn det vi mener er det mest avgjørende for økonomi: At funksjonshemmede borgere får en likeverdig tilgang til riktig hjelpemiddel, som fungerer for den enkelte, slik at man kan leve et selvstendig liv og delta i samfunnet på lik linje med andre. Det er her verdien for den enkelte og for samfunnet ligger av å ha et velfungerende og helhetlig hjelpemiddelsystem.

Dette er formålet med hjelpemiddelsentralenes virksomhet og deres eksistensberettigelse. Skal formålet realiseres, må fokus være på formidling av løsninger og ikke på forvaltning og husleie. Formidling av løsninger handler om nærhet til tjenester, utprøving, valg av riktig hjelpemiddel, tilpassing og reparasjoner. Det handler om korte ventetider og tilgjengelig spesialkompetanse.

Digitalisering og fysiske tjenester

Når det gjelder forvaltning, informasjon og kommunikasjon vil digitalisering spille en viktig rolle i fremtiden og gi forenklinger for alle hjelpemiddelsentralene, kommuner og innbyggere som bruker hjelpemidler. Men digitalisering vil ikke erstatte fysiske møter for faglig rådgivning, utprøving, tilpassing/spesialtilpassing og reparasjoner. Dette er godt belyst i rapporten.

Merknader til HMS Oslo sin dissens

Dissensen har ikke NHF sin støtte. Vi viser også til innspill fra brukerutvalget ved sentralen, som heller ikke gir grunnlag for dissensen. Vi reagerer sterkt på at HMS Oslo mener HMS Øst-Viken kan innlemmes i Oslosentralen, med et utprøvingssenter lokalt som kompensasjon. Hvorfor skal ikke innbyggerne i Øst-Viken ha rett på det gode tilbudet de har framover? Vi vil også framheve at HMS Øst-Viken har en flat struktur, lite byråkrati, er lett tilgjengelig og har solid kompetanse.

KONKLUSJON

Tilgangen til hjelpemidler handler om grunnleggende forhold i menneskers liv. Hjelpemidler gjør det mulig å leve selvstendig, delta i samfunnet, ta utdanning, jobbe og leve et sosialt liv. Dagens tre hjelpemiddelsentraler i Oslo og Viken må bestå og utvikles videre for å sikre likestilte muligheter.

Med vennlig hilsen
Norges Handikapforbund

Tove Linnea Brandvik /s/
Forbundsleder

Sunniva Ørstavik /s/
Generalsekretær